

Reformatie, Allerheiligen, Allerzielen

Mattheüs 5.1-12

Rev Dr Jos M. Strengholt

Heliopolis 2014; Arnhem-Nijmegen 2022

Deze week vieren kerken over de hele wereld Hervormingsdag, Allerheiligen en Allerzielen. Heel weinig kerken vieren ze alle drie.

Maar ons vieren van de Heilige Eucharistie richt zich op alle drie deze feesten.

Gods goedheid voor ons is een vrij geschenk voor hen die zich in geloof tot God in Jezus Christus wenden.

Wij vieren dit samen met alle engelen, alle heiligen, alle hemelse wezens en ook met die vrienden en familieleden die zijn gestorven en bij God zijn.

1. God zien

In Zijn Bergrede zegt Jezus dat de reinen van hart God zullen zien. Dat is de uiteindelijke hoop van alle feesten die wij vandaag vieren.

De heiligen zien God; onze vrienden en familieleden die in het geloof in Jezus Christus zijn gestorven, zien God; wij verlangen ernaar God te zien.

Op een dag zullen wij Hem zien zoals Hij is.

Dat is een uitdrukkelijke uitspraak van de apostel Johannes in zijn eerste brief. Wij zullen God zien zoals Hij is.

Als je de eerste bladzijden van de Bijbel leest, zie je God wandelen in de tuin. De normale situatie was die van intimiteit en eenheid tussen de mensheid en God.

Onze huidige situatie, met pijn en problemen, zonde en verdriet, en met het gevoel dat God ver weg is, is niet normaal.

Als wij de problemen van het leven als normaal zouden beschouwen, zouden wij mensen zonder hoop zijn.

Maar juist omdat wij geloven dat onze wereld op zijn kop staat, kunnen wij ook hopen dat God op een dag alles weer recht zal zetten.

Het begon zo goed, in het paradijs, maar bijna vanaf het begin heeft de mens zich voor God verborgen. Zoals kleine kinderen die verstoppertje spelen en denken dat ze zelf onzichtbaar worden als ze alleen hun ogen bedekken.

Adam en Eva probeerden zichzelf onzichtbaar te maken nadat zij beseften dat zij hadden gezondigd. Zij waren niet rein van hart en zij wisten het.

Het lijkt erop dat het scheppingsverhaal begint met de gedachte dat God bij de mensen was, maar dat de mens het niet kon verdragen door Hem gezien te worden en Hem evenmin kon verdragen te zien, omdat wij te onrein zijn en God volmaakt is.

Maar Johannes zegt dat wij Hem op een dag zullen zien zoals Hij is.

Veel heiligen en wijzen hebben door de eeuwen heen verlangd God nu al te zien. Zij hebben gezocht naar wat in feite in dit leven onbereikbaar is. Onze apostelen zijn daar heel duidelijk over.

Paulus schrijft over God:

Hij is de zalige en enige Heerser, de Koning der koningen en Heere der heren, Die als enige onsterfelijkheid bezit en een ontoegankelijk licht bewoont. Geen mens heeft Hem gezien en niemand kan Hem zien.

Paulus spreekt hier niet over God in Zijn menswording, nadat Hij menselijk vlees had aangenomen om Zich aan ons bekend te kunnen maken. Hij spreekt over Gods innerlijke wezen. God zoals God is.

Niemand kan Hem zien. Maar mensen die God liefhebben, proberen Hem ondanks iedere logica toch te zien.

Neem bijvoorbeeld een van deze mystici uit de vierde eeuw, Gregorius van Nyssa. In een belangrijk boek over Mozes schrijft hij dat wij als christenen God willen zien en ernaar verlangen Hem te zien, maar dat wij, wanneer wij dat proberen, alleen duisternis vinden, zoals Mozes God in de duisternis vond. Gregorius schreef:

Dit is het zien dat bestaat uit niet-zien, omdat datgene wat gezocht wordt alle kennis te boven gaat en aan alle kanten door onbegrijpelijkheid wordt omgeven als door een soort duisternis.

De goddelijke wezenheid ligt buiten het bereik van de mens.

En zo verklaarde Mozes, toen hij verder was gekomen in zijn kennis, dat hij God in de duisternis zag. Met andere woorden, hij erkende dat God in wezen datgene is wat alle kennis te boven gaat en wat geen menselijk verstand kan bevatten.

Wat deed de heilige Gregorius dus? Hij weet dat God niet letterlijk en lichamelijk gezien kan worden; hij weet dat God onbegrijpelijk is. Maar ondanks dat blijft hij zoeken. Het verlangen is wat telt, zo leert hij ons.

In dit leven kan niemand God zien. Maar zelfs onze verwachting om God in de eeuwigheid te zien, moeten wij misschien enigszins bijstellen. Want als Gods diepste wezen onzichtbaar is, zullen wij Hem zelfs in de eeuwigheid niet met onze ogen volledig kunnen begrijpen.

Wij zullen aan Hem gelijk zijn doordat wij geen zonde meer zullen hebben. Maar wij zullen altijd schepselen zijn, terwijl God de Schepper is. Wij kunnen Hem alleen kennen en zien voor zover Hij tot ons neerdaalt, in Jezus Christus. In Zijn mens geworden Zoon kunnen wij Hem zien.

De Bijbel spreekt vaak over God in menselijke bewoordingen – de enige woorden die wij bezitten zijn menselijke woorden. Daarom spreken wij over Zijn handen, Zijn ogen, Zijn voeten en Zijn hoofd. Maar wij weten dat Hij niet aan ons gelijk is. Hij is niet zoals wij.

Ook de taal waarin wij spreken over het zien van God moeten wij in datzelfde licht verstaan. De taal van mensen, en daarom ook de taal van de Bijbel, kan nooit volledig beschrijven hoe wij God zullen zien en kennen – juist omdat Hij God blijft en wij schepselen blijven.

Ons verstand kan zich iets voorstellen, ons hart kan dicht bij God zijn, maar het lijkt erop dat het zelfs in de eeuwigheid onmogelijk zal zijn Hem met onze lichamelijke ogen te zien zoals Hij werkelijk is.

En ik denk dat wij, wanneer de Bijbel spreekt over God die in het paradijs wandelt, eveneens moeten erkennen dat dit beeldspraak is. Het benadrukt de nabijheid tussen God en de mens.

Maar wees ervan verzekerd: alle Bijbelse taal wijst op de grootheid van de eeuwigheid – de komende eeuw, waarin wij op een onvoorstelbaar maar heerlijk wijze heel dicht bij God zullen zijn en Hem zullen kennen.

2. Belofte voor ons allen

Sommige christenen lijken nu al werkelijk ervaring te hebben met de kennis van God. Misschien heb je het boek *De praktijk van de tegenwoordigheid Gods* van broeder Laurentius gelezen (ca. 1614-1691).

Laurentius diende in een karmelietenklooster. Wij herinneren ons hem vanwege de intimiteit waarmee hij sprak over zijn relatie met God. Ondanks zijn lage positie in het leven en in het klooster trok zijn karakter veel mensen tot hem aan.

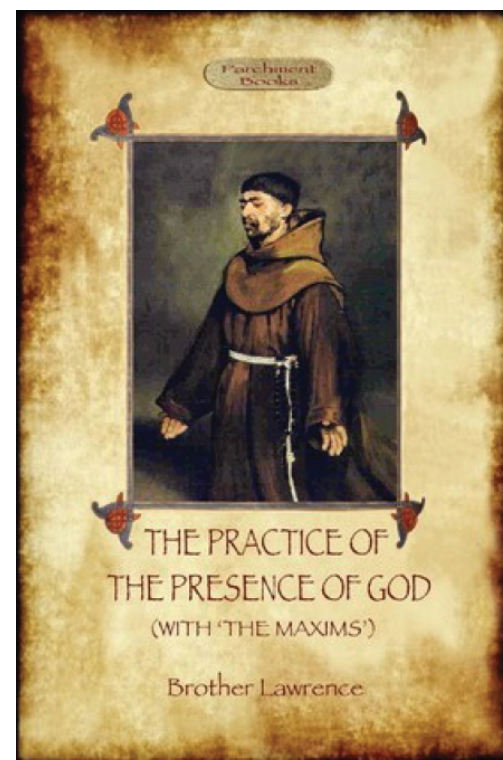
Hij stond bekend om de diepe vrede die hij ervoer, en bezoekers kwamen naar hem toe om geestelijke leiding te ontvangen.

Deze man was heilig en hij ervoer een grote intimiteit met God. Kende hij God zo goed vanwege zijn heiligheid? Of was hij juist heiliger geworden door zijn intimiteit met God?

In de context van de Reformatie is dit een belangrijke vraag.

In zekere zin is de boodschap van de Reformatie tegengesteld aan wat wij vanzelfsprekend vinden. Wij zijn geneigd te denken dat God mensen die goed zijn, zal zegenen met kennis van Hem.

Maarten Luther stelde het tegenovergestelde voor. God neemt in Zijn genade het initiatief. Hij maakt ons goed door Zijn genade. Hij komt ons leven binnen en dat verandert ons. Daardoor gaan wij God zien.

Jezus sprak in Zijn Bergrede tot de verachte massa van het Joodse volk die naar Hem toe kwam luisteren. Het waren Zijn volgelingen.

De Farizeeën beschouwden deze mensen als mensen die buiten de gemeenschap vielen. Zij benadrukten dat je iedere wet van God nauwgezet moest volgen, anders zou je buiten het eeuwige Koninkrijk van God terechtkomen.

Je moest je bij hun groep aansluiten om tot het volk van God te behoren, zo leerden zij. Daarmee maakten zij zichzelf tot bemiddelaars van Gods genade voor de gewone mensen.

Jezus ging rechtstreeks de confrontatie met hen aan. Hij maakte Zichzelf tot Middelaar van Gods genade. Hij bevrijdde de gewone mensen van het juk van de wet van de Farizeeën.

En Hij zegt tegen ons: Als je Mij volgt, maak je dan geen zorgen wanneer anderen je arm van geest vinden, wanneer je leven vol moeilijkheden is, wanneer je verlangt naar gerechtigheid, wanneer je vervolgd wordt. Als je Mij volgt, sta je goed bij God.

Lees de verzen over de zaligsprekingen in Mattheüs 5 alstublieft niet als een wet – het is een bevrijdende belofte. Als je gering bent, vredelievend bent of door je godsdienstige leiders wordt vervolgd, denk dan niet dat God tegen je is.

Het tegendeel is waar. Volgelingen van Jezus met een oprecht hart, die vrede om zich heen brengen, zijn kinderen van God.

Als je een gewone christen bent, met je onvolmaaktheden maar met het verlangen om God door Jezus Christus te dienen, dan is het Koninkrijk van God voor jou.

Als je door je geloof in Christus een rein hart voor God hebt en als je ernaar verlangt om ook met een rein hart te leven, wees er dan van verzekerd: je zult God zien.

Samen met alle heiligen. Want jij bent een van hen.

3. Verenigd met allen die ons zijn voorgegaan – Samen kennen wij Hem

De reinen van hart zullen God zien. Dit zien van God is niet iets individualistisch. Het is iets wat wij in de eeuwigheid samen met alle gelovigen zullen ervaren.

In zijn brief zegt de apostel Johannes: Wij zullen Hem zien zoals Hij is. Het gaat niet om ik, maar om wij.

De redding is persoonlijk, maar niet privé. God heeft Zichzelf een nieuw volk geschapen – een gemeenschap. En wanneer Johannes spreekt over het zien van Hem in de eeuwigheid, richt hij zich tot ons als gemeenschap.

In zijn boek Openbaring doet Johannes hetzelfde. In Openbaring 7 beschrijft hij een grote menigte uit alle volken, stammen, volken en talen, die voor de troon van God en voor het Lam van God staat.

Zij roepen samen met luide stem. In de hemelse liturgie is geen plaats voor individualisme. De kerk in de hemel kent God samen – net zoals wij hier op aarde God alleen samen met elkaar kunnen kennen.

Johannes laat ons de heiligen in de hemel zien, gekleed in witte gewaden en met palmtakken in hun handen. Daarbij horen ook al die geliefden van jullie die zijn heengegaan.

Zij zijn in de hemel voor de troon van God en prijzen Hem om Zijn wijsheid, macht en kracht.

Zij zien God nu al in hun aanbidding, met geestelijke ogen en met een rein hart. Zij aanbidden Hem nu al samen met de engelen en alle hemelse wezens.

En wij doen hier vandaag hetzelfde. Wij aanbidden Hem samen; wij kennen Hem samen. De heilige Paulus zei tegen de kerk in Efeze:

Ik bid dat u, geworteld en gegrondvest in de liefde, samen met alle heiligen de kracht zult ontvangen om te begrijpen hoe groot de breedte, lengte, diepte en hoogte van de liefde van Christus is, en om die liefde te kennen, die alle kennis te boven gaat. (Efeze 3.17-19)

Alleen samen met alle heiligen zullen wij de breedte, lengte, diepte en hoogte van de liefde van Christus kunnen begrijpen en deze liefde kunnen kennen.

Ware kennis van God vinden wij niet wanneer wij op eigen houtje zoeken. Wij vinden haar in de gemeenschap met alle heiligen. De heiligen die lang geleden zijn gestorven én de heiligen die naast je in de kerkbank zitten.

Conclusie

In de kerk, en vooral wanneer wij de Heilige Eucharistie vieren, vieren wij de gemeenschap met God en met elkaar.

Alle heiligen, van Adam tot Paulus en Johannes, en die vrienden en familieleden van jullie die zijn heengegaan, zijn op dit moment aanwezig, wanneer hemel en aarde elkaar ontmoeten. En alle engelen nemen deel aan onze lofprijzing van God.

Met alle heiligen en alle engelen komen wij tot God om Hem te aanbidden, Zijn vergeving te ontvangen, Hem beter te leren kennen en Hem lief te hebben. En dit alles omdat God in Zijn genade het initiatief heeft genomen om Zichzelf aan ons te geven.

Daarom worden Hervormingsdag, Allerheiligen en Allerzielen werkelijk samen gevierd wanneer wij vandaag de Heilige Communie ontvangen.

God biedt Zichzelf in Zijn genade aan jou aan; en terwijl je brood en wijn ontvangt, vieren de heiligen, de engelen en al onze geliefden met ons mee. Het is eigenlijk wonderlijk dat wij allemaal in deze kleine kerk passen!

Bij de Heilige Communie slaan wij onze ogen op naar God – en wij zien Hem. Wij zien Hem in het aangezicht van Jezus Christus. Zijn genadige liefde is voor jou zichtbaar en voor jou beschikbaar.

+ In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.